

Al Ghaoui Hesna

FÉLJ BÁTRAN

Bevezetés

Ökölbe szorított kézzel bámulom a megsárgult foltot és a vékony, hosszú repedést a fehér plafonon, miközben érzem, ahogy leszíjazott lábaimban kezd szétáradni valami furcsa, tompa bizsergés. Önkéntelenül is próbálom megmozdítani az egyik lábfejem, csak hogy tudjam, még képes vagyok irányítani a testem – de mintha nehéz súlyokat kötöttek volna rá. A bizsergés helyett most apró szúrásokat érzek, mintha gombostűvel böködnének, és a zsibbadás szép lassan végigterjed a lábujjaimtól fölfelé az egész alsótestemen. Tehetetlen vagyok, és megőrjít ez a kiszolgáltatottság. Főleg a tudat, hogy még csak elképzelésem sincs, hogyan élem meg majd a következő percben, ami vár rám. Úgy érzem magam, mint akit belöktek egy harci arénába, páncél és fegyverek nélkül. Nem készültem fel erre. Tompa víziók jelennek meg a képzeletemben. Gondolatban újra Afganisztánban járok, és összeszorult gyomorral kémlelek ki az ablaküvegen, az ijesztően csendes tájra. Tudom, hogy tudnak rólunk, azt is, hogy a némán körülölelő, kopár hegyvidék egy rejtett helyéről bármikor az autónkba lőhetnek egy rakétát. Vagy működésbe léphet alattunk egy éjjel frissen leaszfaltozott barkácsbomba. De inkább ez, a gyors elmúlás, mint fogságba esni, és túrni a kínzást... egy asztalon kiterítve... mozgásképtelenül.

Hangosan felnyögök. Egy verejtékcsepp folyik le a homlokomon, és a szemem felé tart. Ekkor egy puha kéz letörli a cseppet, mielőtt átvándorolna a szemöldökömön. Ráeszmélek, hogy a gondolataim örvénye teljesen beszippantott. Fertőtlenítőszer szaga csapja meg az orrom, és ránt vissza a zord helyiség valóságába. Próbálok megmozdítani a lábujjaimat, de már zsibbadtságot sem érzek, mintha a lábaim helyén a nagy semmi lenne.

Ez végül is jó jel – nyugtatom magam. Akkor legalább nem fog fájni. Ám nehéz becsapnom magam. Érzem, ahogy a félelem alattomos módon befészkel magát a gondolataimba, és próbálja átvenni az irányítást, több-éves érzéseket előkotorva az emlékezetem legmélyebb bugyraiból. Azokból a bugyrokából, amelyeket réges-rég üresnek hittem. Úgy tűnik, egy életen át cipeljük magunkkal a zsigeri emlékeket, amik aztán a legváratlanabb pillanatokban képesek előbukkanni a lepel alól, amellyel hosszú éveken át elfedjük őket. Érzem, ahogy fokozatosan előnt a remegés, és előtörnek belőlem azok a félelmek, amelyeket annak idején épp egy ilyen végtelenül kiszolgáltatott helyzetből retteggé éreztem.

Háborús tudósítói éveim alatt soha nem a halál gondolata volt nekem a legrémisztőbb. Mindig is azt gondoltam, hogy ha jönnie kell, hát jön, és elvisz valahová, ahol vagy azért jó, mert nincsen már semmi, vagy azért, mert ott más formában folytatódik a lét. A legrettegettebb lehetőségnek mindig is az tűnt, hogy egy forgatás során foglyul ejtenek, és megkínóznak. Hogy egy mostanihoz hasonló helyzetben, mozgásképtelenül, csak épp kikötözve fekszem egy asztalon, és ki tudja, milyen

kegyetlenségeket művelnek velem. A legtöbb konfliktuszónában, ahol jártam, többnyire olyan aszimmetrikus háborúk zajlottak, amelyekben nem klasszikus frontvonalak mögé húzódva gyilkolták egymást a felek. Ezért gyakran azt sem tudhattuk, éppen kinek a fenségterületén járunk, vagy milyen veszély leselkedik ránk a következő sarkon. Az emberrablás – főleg a külföldi újságíróké – egy teljesen elterjedt és bevett módszerre vált ezeken a gyakran fegyveres lázadók vagy terrorista csoportok által irányított helyeken. Nem egy tudósítótársam járt így Líbiában, Afganisztánban – bár a szerencsésebbeket csak bebörtönözték hosszabb-rövidebb időre, és pszichés kínzásoknak vetették alá őket. Volt azonban olyan is, akit fizikailag is megkínóztak. Hallottam arról, hogy egyesek ilyenkor képesek elmenekülni a lelkük addig ismeretlen, legbelső zugába, hogy így szabadítsák meg a tudatukat az iszonyatos testi fájdalomtól. Vajon én is képes lennék erre? Vajon mekkora fájdalom és félelem hatására próbálkozik meg valaki ezzel a teljesen irreálisnak hangzó módszerrel?

Persze terepen nem ezen filozofálgatunk, hanem tesszük a dolgunkat – a félelmet és a veszélyérzetet ilyenkor tompítja a jótékony adrenalin és a hév. Legálábbis napközben. Este viszont... Amikor nem forgott a kamera, bizony én is minden porcikámban éreztem a dermesztő realitást. Bejrútban éjjelenként a bombázás, Gáza városában a szűnni nem akaró puskaropogás, Afganisztánban pedig a rémisztő csend hatására. Sokszor úgy éreztem, mintha meztelenül állnék a célkeresztben, és áttetsző papírfalak mögött próbálnám meggyőzni magam, hogy biztonságban vagyok. Ilyenkor

a kiszolgáltatottság érzésétől ordítani tudtam volna. De muszáj volt megőriznem a hidegvéremet, hiszen pontosan tudtam, a pánik csak ront minden helyzeten. Így az évek alatt kidolgoztam egy teljesen üzembiztos filozófiát, saját magam megnyugtatósára: „A baj bárhol megtörténhet.” Akár a salgótarjáni házunk csendes utcájában, akár Afganisztánban is. Ha valaminek meg kell történnie, azt úgy sem tudom kikerülni – akkor viszont miért ne éljem úgy az életemet, hogy azt teszem, amit szeretnék?

Na tessék, erre kell gondolnom most is! – eszmélek fel ismét a műtőasztalon, igyekezve emlékeztetni magam a jól bevált fatalista szemléletmódra. De érzem, hogy ezzel elkéstem – fogalmam sincs, hogyan kéne kontrollálnom a bennem tomboló érzést. Pedig éveken át azt hittem, hogy megtanultam igazán profi módon kezelni a félelmet. Hiszen ez volt a feltétele annak, hogy miközben annyi háborús zónát végigjártam, képes voltam ezeken a helyeken is ép ésszel működni, dolgozni. Csakhogy azokra a helyzetekre fejben mindig felkészültem. Ha csak egy nappal az út előtt derült is ki, hogy mennem kell, akkor az éjszaka vagy a repülőút is elég volt erre. Lejátszottam magamban, hogy körülbelül mire számíthatok, és mi az, amire egyáltalán nem tudok felkészülni. És ezt nem éreztem bajnak, mert úgy gondoltam, igenis képes leszek majd jól mérlegelni, jól dönteni, jól improvizálni az adott szituációban. Mert bármi lesz is, bízom magamban – bízom abban, hogy majd tudom kezelni a helyzetet! Akkor még nem tudtam, hogy tulajdonképpen ez a hangosan soha ki nem mondott gondolat volt az egyik legfontosabb kulcsa,

hét lakat alatt őrzött titka a félelem kezelésének. „Bí-
zom magamban – képes leszek kezelni az esetlegesen
adódó, ismeretlen helyzeteket is. Képes vagyok rá.”
Hiszen ha egyszer, kétszer, háromszor sikerült, sikerül
majd negyedszerre is. Az biztos, hogy ezt az érzést csak
az ismétlés, a rutin, a sikerélmények tudják megszilár-
dítani. Csakhogy ott, a műtőasztalon kiterítve semmi
rutinom nem volt abban, mit lehet egy ilyen helyzettel
kezdeni. És időm se, hogy felkészüljek erre a pillanatra,
ami, úgy tűnik – tetszik vagy sem –, rémülettel tölt el.

– Még mindig nem jött meg a férje, várunk kell –
hallok egy hangot a lábam felől. Két orvos és az asz-
szisztensek maszkban, gumikesztyűben, feltartott kéz-
zel állnak fölöttem – az arcom elé rakott paraván fölött
csak a tekintetüket látom; enyhén frusztráltak, amiért
percek óta így kell ácsorogniuk, bemosakodva, és nem
kezdhetnek neki a műtétnek. Érzem, ahogy újra elkezd
gyöngyözni a homlokom.

– Nyugodjon meg, Hesna, minden rendben lesz –
szólal meg egy puha hang. Érzem, ahogy a fejemnél
álló főnővér meleg keze megérinti a vállamat. Az ő
tündéri lényé az egyetlen biztos pont a káosz kellős
közepén. Hálám jeléül megpróbálok halványan rámo-
solyogni, de a tekintete tükröt tart elém. Kiolvasom a
szeméből, hogy látja rajtam a félelem minden jelét. Lé-
legzek egy jó mélyet. Bent tartom a levegőt, majd szép
lassan kieresztem a számon. Négy másodpercen át be,
négy másodpercen át ki. Érzem, hogy végre lassabban
ver a szívem.

Valahol tudom, hogy nem kerültem volna a pánik-
roham közelébe, ha lett volna időm felkészülni erre